

IV. ВЗАЄМОДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПО ВИЯВЛЕННЮ І РОЗСЛІДУВАННЮ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗЛОЧИНІВ

О. П. БУЩАН, канд. юрид. наук НЮА
України

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» в розділі 5 встановлює певну систему взаємодії спеціальних підрозділів органів внутрішніх справ і Служби безпеки України з боротьби із організованою злочинністю як між собою, так і з іншими державними органами, що здійснюють контроль за виконанням органами та громадянами законодавства України — Національним банком України, Міністерством фінансів України, Міністерством зовнішньоекономічних зв'язків України, Державним митним комітетом України.

Очевидно, що для спеціальних підрозділів органів внутрішніх справ і Служби безпеки України з боротьби з організованою злочинністю (в подальшому — спеціальні підрозділи) інформація з цих контролюючих органів становить виключний інтерес для виявлення, розкриття й розслідування злочинів, що вчинюються в банківській сфері у ряді випадків організованими злочинними групами. Інформація такого характеру міститься як в самих комерційних банках, так і в різних господарсько-фінансових структурах, звідки вона може вимагатися спеціальними підрозділами для проведення перевірок дій.

Велике значення в системі перевірок дій, що пов'язані із розгляданням матеріалів про кредитно-банківські злочини, має взаємодія особи, яка здійснює перевірку, з іншими правоохоронними, контрольно-ревізійними органами, а також відповідними спеціалістами.

В розслідуванні банківських злочинів великого значення набуває взаємодія слідчого з контролюючими органами, які мають безпосереднє завдання контролю за діяльністю комерційних банків. В цьому відношенні уявляється найбільш важливим здійснення взаємодії з установами НБУ на місцях в частині, що торкається здійснення внутрішнього фінансового контролю за діяльністю відділів НБУ і комерційних банків.

В кожному окремому випадку порушень, припущених у сфері банківського кредитування, потрібно визначити (в ряді випадків за допомогою спеціаліста) перелік документів, що повинні бути відповідним чином одержані та вивчені. Такий перелік документів можна розподілити на групи: 1) документи, що безпосередньо пов'язані з тією подією, про котру повідомляється, в тому числі є предметом злочинного посягання (документи фіктивні, із слідами виправлень, що приховують незаконні операції, та ін.); 2) документи, що встановлюють певні обставини, пов'язані з подіями, про які надійшли повідомлення (статистична, аналітична та інша документація й тому подібне); 3) матеріали перевірок, що проведені до того часу, коли надійшла інформація, установами НБУ, податкової інспекції, контрольно-ревізійної служби (акти ревізій, інвентаризацій, відомчих експертиз та ін.).

Узагальнення матеріалів практики дає підстави рекомендувати певний перелік документів, що містять інформацію про кредитно-банківські операції:

1) документи для відкриття розрахункового рахунку в банку: оригінали установчих документів Позичальника (статут, положення) та копії, що надані банку; свідоцтво про реєстрацію Позичальника в виконавчому комітеті за місце знаходження, посвідчене нотаріально; договір з Позичальником на банківське обслуговування та копії карток із зразками підписів керівника та бухгалтера, посвідчені нотаріально або вищим органом, або посадовою особою банку, де знаходиться розрахунковий рахунок Позичальника; довідка з податкової інспекції про постановку на облік; довідка статистичного управління про надання кодів ЗКПО, посвідчена нотаріально;

2) документи Позичальника, представлені до банку для одержання кредиту: прохання про надання кредиту з вказівкою призначення, суми, строку повернення, забезпечення, короткою характеристикою угоди, розрахунку економічної ефективності договору; копія договору (контракту) для здійснення якого береться кредит; докладний розрахунок економічної ефективності угоди, під яку береться кредит; копії інших угод, що пов'язані з договором, під який береться кредит (оренди, продажу, повернення робіт та ін.); бухгалтерські статистичні звіти (про фінансові результати, декларації про доходи та ін.); експертиза проектних рішень будівництва, реконструкції, розширення й технічного переозброєння об'єктів, угода-запорука (гарантійний лист); письмове повідомлення банку Позичальника про згоду списання в безперечному порядку боргу з посиланням на кредитну угоду;

3) документи та відомості, що підтверджують забезпечення повернення кредиту й платоспроможність Позичальника: документи, що свідчать про право власності на земельні ділянки, право оренди земельних ділянок, обладнання транспортних засобів та ін., виписки з рахунків Позичальника, розрахунковий рахунок якого знаходиться в іншому банку; бухгалтерські звіти (баланси, декларації про доходи та ін.); зобов'язаність-доручення повернення кредиту; повідомлення Позичальника про прийняття гарантійного листа як забезпечення кредиту; документи, що підтверджують право власності на закладене майно (договір купівлі-продажу, акт прийняття, техпаспорт, довідка бюро технічної інвентаризації та ін.); виписка з балансу із розшифруванням балансової вартості предмета закладу; страховий поліс на страхування сівби у випадку надання під заклад майбутнього врожаю; угода іпотеки, посвідчена нотаріально із заборонаю на відчуження; акт інвентаризації об'єкта незавершеного будівництва, який надається під заклад; акт оцінки реальної вартості цінних паперів, що надаються під заклад; акт передання банку цінних паперів на зберігання; угода страхування закладеного майна, що знаходиться у Позичальника і що передається ним в оренду;

4) документи банку-кредитора про надання кредиту: рішення (розпорядження) Міністерства фінансів, Міністерства економіки, керуючого про надання кредиту; розпорядження кредитного відділу банку операційному на відкриття кредиту; угода про спільне кредитування угоди з іншими банками;

5) документи з використання кредиту: книга записів закладів; повідомлення банку про надання Позичальником закладеного майна в оренду; виписки з розрахункового рахунку про наявність і рух грошових коштів; платіжне доручення на переказ грошових коштів; угоди (контракти) Позичальника на кабальних умовах; прибуткові та витратні накладні; товарно-транспортні документи на доставку продукції; договори про відвантаження продукції, в тому числі за демпінговими цінами; угода (договір) про переуступку права одержання продукції за Позичальника й сплати боргів Позичальника перед банком за наданий кредит; платіжні документи на сплату продукції; витратний касовий ордер банку та інші документи, що пов'язані з перетворенням грошових коштів в готівку й її використанням; лист Постачальнику про переадресування залишку грошових коштів Позичальника іншій комерційній структурі; доручення на одержання продукції; доручення автотранспортного підприємства на одержання продукції й інші товарно-транспортні документи на

одержану продукцію; журнали реєстрації платіжних доручень й вихідних документів в автотранспортному підприємстві перевезення продукції; документи складського обліку й зберігання Позичальника;

б) документи з повернення кредиту: платіжне доручення Позичальника про повернення боргу в розмірі кредиту й процентів з нього, або розпорядження банку про списання коштів з рахунку Позичальника після закінчення строку зобов'язань за кредитною угодою; додаткова угода про збільшення строків за кредитною угодою разом із зміною угоди-запоруки; додаткова угода про збільшення процентних ставок за кредит у випадку неповернення кредиту (процентів) в строк; листи про неможливість виконання зобов'язань; претензія з повідомлення про вручення; заява до суду про визнання Позичальника банкрутом; рішення суду про визнання Позичальника банкрутом; матеріали, що свідчать про навмисне банкрутство, шахрайські дії Позичальника та інших учасників.

*О. М. ГОРОДИСЬКИЙ, НЮА
України*

ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ВИЯВЛЕННІ СПОСОБІВ ПРИХОВУВАННЯ КОШТІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

Злочини, що передбачені ст. 80¹ КК України, за обставиною в якій здійснюються торговельні операції, своїм механізмом пов'язані з участю групи осіб, склад якої, її дії можуть мати організований характер. Це може посилюватися співучастю зарубіжного партнера та ін.

Для виявлення способів злочинів, їх завуальованості потребується одержання даних з різних джерел, що відображають рух товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів.

В залежності від способів приховування валютних коштів виникає необхідність в аналізі та співвідношенні даних, що одержуються від контролюючих органів.

Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» визначає (в розділі V) основи взаємодії в системі правоохоронних органів спеціальних підрозділів з боротьби із організованою злочинністю органів внутрішніх справ та Служби безпеки України (в подальшому — спеціальні підрозділи) з іншими державними органами, що мають контролюючі функції — Національним